

ІНТЕГРОВАНІЙ КУРС «ЗДОРОВ'Я, БЕЗПЕКА ТА ДОБРОБУТ»

Півненко Юлія,

кандидатка наук з фізичного виховання, доцентка, доцентка кафедри реабілітаційної педагогіки та здорового способу життя Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, обласна координаторка освітньої галузі

Упровадження соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі здійснюється відповідно до чинних нормативних документів. Основними документами, що забезпечують досягнення учнями/ученицями визначених Державним стандартом загальної середньої освіти результатів навчання, є освітня програма закладу загальної середньої освіти та модельні навчальні програми. Звертаємо увагу педагогів на необхідність у своїй діяльності враховувати також такі нормативні документи:

- Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі (схвалено Указом Президента України від 25 травня 2020 року № 195/2020).

Завдання: «формування в учасників освітнього процесу гігієнічних навичок та засад здорового способу життя, зокрема звичок здорового харчування, фізичної активності, безпечної комунікації» [2];

- Національний план заходів щодо неінфекційних захворювань для досягнення глобальних цілей сталого розвитку (затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 26 липня 2018 р. № 530-р).

Завдання: «формування освітніх матеріалів з питань пропагування здорового способу життя та профілактики неінфекційних захворювань у навчальних програмах» [3].

Зміст соціальної та здоров'язбережувальної галузі реалізується через інтегрований курс «Здоров'я, безпека та добробут» у 5-9 класах та курси «Етика», «Культура добросусідства», інші курси морального спрямування у 5-6 класах і курс «Підприємництво і фінансова грамотність» у 7-9 класах. До навчального плану освітньої програми за вибором закладу освіти обирається один з цих предметів («Етика», «Культура добросусідства» тощо) або вони можуть вивчатись у межах інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» [5].

У додатку 16 Державного стандарту базової середньої освіти визначено вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів у соціальній і здоров'язбережувальній освітній галузі відповідно до циклу навчання за 4 групами:

- турбота про особисте здоров'я і безпеку, уникання факторів ризику, реагування на чинники і діяльність, яка становить загрозу для життя, здоров'я, добробуту власного та інших осіб;
- визначення альтернатив, прогнозування наслідків, прийняття рішень з користю для власної безпеки та безпеки інших осіб, здоров'я та добробуту;

- аргументований вибір здорового способу життя, аналіз і оцінка наслідків і ризиків;
- підприємливість та етична поведінка для поліпшення здоров'я, безпеки і добробуту.

Звертаємо увагу, що автори модельної навчальної програми перетворюють орієнтири для оцінювання з Державного стандарту в очікувані результати навчання, яких потрібно досягти на кінець циклу навчання. Отже, завдання вчителя полягає у тому, щоб на уроках відповідної тематики створити умови для покрокового наближення учнів до їх досягнення.

На основі Державного стандарту базової середньої освіти розроблені модельні навчальні програми. Програми створено відповідно до переліку модельних навчальних програм для 5-9 класів загальної середньої освіти, визначених у Типовій освітній програмі для базової школи [5]. Наразі модельних навчальних програм інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» створено п'ять (додаток 1). Вони рекомендовані Міністерством освіти і науки України (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795).

На основі обраної модельної навчальної програми інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» педагог складає навчальну програму, яка затверджується на рівні закладу освіти. Комбінувати у навчальній програмі різні модельні навчальні програми неприпустимо. У створенні навчальної програми педагогу варто звернути увагу на такі аспекти:

1. Навчальна програма має містити опис результатів навчання учнів з інтегрованого курсу в обсязі не меншому, ніж встановлено відповідною модельною навчальною програмою. За потреби очікувані результати навчальної діяльності можна конкретизувати.
2. Потрібно зазначити кількість годин, необхідну для провадження послідовності досягнення результатів навчання учнів з інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» за розділами (модулями) та темами.
3. Навчальна програма також може містити проблемні питання та визначати базові знання, окреслені в Державному стандарті базової середньої освіти (ядро знань освітньої галузі) [1, с. 339], на які буде акцентована увага під час вивчення певних тем.

Для створення навчальної програми інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» можна використати онлайн-сервіс «Конструктор навчальних програм» (<http://constructor.nus.org.ua/>). Він дозволяє педагогу створити навчальну програму за обраними параметрами та вести автоматизований облік очікуваних результатів навчальної діяльності.

У процесі викладання інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут» перевагу необхідно надавати активним / інтерактивним, творчим гнучким формам та методам організації навчальної діяльності, що ґрунтуються на активній співпраці всіх учасників освітнього процесу, наприклад: роботі в групах, обговоренню, мозковим штурмам, розробці ментальних карт, сюжетно-рольовим іграм, екскурсіям, моделюванню розв'язання проблем, дискусіям, дослідженням, практичним роботам, проєктній діяльності тощо. Оптимальним для цього буде використання мобільних робочих місць, які легко

трансформуються для групової роботи. Безумовним позитивом буде наявність у кабінеті спеціального місця для розміщення учнівських доробків, наприклад: коркової або магнітної дошки, та фліпчарту з аркушами для здійснення презентацій результатів роботи в групах. Оскільки сучасні здобувачі освіти не уявляють свого життя без цифрових технологій, підвищити якість навчання допомагають технічні засоби: проєктор, плазмовий телевізор, ноутбук або комп'ютер з доступом до мережі інтернет.

Державний стандарт базової середньої освіти ґрунтується на засадах компетентнісного підходу до навчання. У додатку 15 визначений компетентнісний потенціал соціальної та здоров'язбережувальної галузі [1]. У процесі моделювання уроку педагог визначає, на формування яких компетентностей та їхніх складових буде зосереджена його педагогічна увага у межах певного навчального матеріалу. Зауважимо, що процес формування компетентностей відбувається системно впродовж вивчення всього інтегрованого курсу, тому неприпустимою, на нашу думку, є вимога адміністрації формувати всі 11 компетентностей у межах одного уроку.

Основним інструментом реалізації компетентнісного підходу є компетентнісно орієнтовані завдання. Важливо пам'ятати про одне з головних правил створення таких завдань: учень має зрозуміти, що його це стосується, має відношення до нього та близьких йому людей. Тільки особистісно значуще завдання досягне освітньої мети. Під час конструювання компетентнісно орієнтованого завдання вчителю варто враховувати особливості та змістове наповнення його структурних елементів, знати та уникати можливих недоліків формулювання [4] (табл. 1).

Таблиця 1

Методичний poradник щодо конструювання компетентнісно орієнтованих завдань

Структурний елемент	Сутність, змістове наповнення	Можливі недоліки
Мотивація (стимул)	Практико-орієнтований зміст, ґрунтується на життєво важливих або цікавих для учня ситуаціях. Лаконічно (не більше трьох речень)	Використання надто спрощених, штучних ситуацій, далеких від життєвого досвіду учнів; постановка проблем, які емоційно не мотивують учня до виконання завдання; великий обсяг
Формулювання завдання	Починається з дієслова. Чіткість, однозначність, співвіднесення з критеріями оцінювання, відповідність віку учнів	Невідповідність початковій меті, віку учнів; складні за структурою речення, що ускладнюють сприйняття інформації; спрямованість на перевірку ЗУНів; завдання не передбачає діяльність
Ресурсне забезпечення	Алгоритм, інструкція, розгорнутий текст. Інтеграція використаних джерел (2-3 джерела). Використання прямої і опосередкованої інформації. Необхідний і	Занадто складні алгоритми, нечіткі інструкції щодо виконання завдання, нецікаві несучасні тексти, які не співвідносяться з життєвим досвідом учнів. Використання тільки прямої інформації; одне джерело.

	достатній для отримання інформації	Інформації забагато або недостатньо. Невідповідність завданню
Форма представлення результатів (критерії). Оцінка	Модельні відповіді, бланки для оцінювання групової роботи тощо	Нечіткі критерії, невідповідність чинним критеріям оцінювання навчальних досягнень учнів з предмета

Алгоритм створення компетентнісно орієнтованих завдань

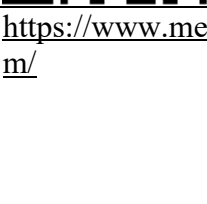
1. З'ясувати вік (клас) учнів та тему, в межах якої планується використовувати компетентнісно орієнтоване завдання.
2. Визначити ключову компетентність та її компонент, на який буде спрямоване завдання відповідно до навчальної програми предмета.
3. З'ясувати очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів, визначені навчальною програмою, на досягнення яких буде спрямоване компетентнісно орієнтоване завдання.
4. Сформулювати проблему, яка матиме теоретичну або практичну значущість для учнів.
5. Сформулювати зміст завдання, який передбачає самостійну пошукову діяльність учнів.
6. Запропонувати можливі джерела інформації для виконання завдання.
7. Розробити критерії оцінювання / самооцінювання / взаємооцінювання результатів роботи.

Поточна ситуація в країні впливає на сферу освіти, змушує вчителів зосереджувати увагу на використанні інформаційних технологій. Тому в сучасних умовах педагогу важливо раціонально та ефективно використовувати цифрові інструменти. Пропонуємо звернути увагу на деякі з них (табл. 2).

Таблиця 2

Деякі мережеві ресурси, сервіси та інструменти для використання на уроках інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут»

Назва	Короткий опис	Посилання та QR-код
Блог методичного об'єднання вчителів основ здоров'я Запорізької області	На сторінці блогу «НУШ: 5-6 класи» висвітлюється процес пілотування НУШ у 5 класах закладів освіти Запорізької області, зібрані нормативні документи та методична скарбничка НУШ	http://oz-zp.blogspot.com/p/5-6.html
Портал превентивної освіти	Сервіс містить методичні розробки, які допоможуть провести цікавий урок з основ здоров'я, інтегрованого курсу «Здоров'я, безпека та добробут», класну годину тощо. Зареєстровані читачі мають можливість завантажувати на свій комп'ютер матеріали інших користувачів, а також додавати на сайт власні розробки	http://autta.org.ua/

Flinga	Інтерактивна дошка, яка дозволяє легко створювати онлайн-середовища для спільної роботи. На вибір надаються два середовища: середовище мозкового штурму (Flinga Wall); спільна дошка (Flinga Whiteboard). Можна робити записи та ставити вподобайки	https://flinga.fi/tools
Linoit	Онлайн дошка, за допомогою якої створюються полотна, на які кріпляться стікери	http://linoit.com/home
FoxTools	Сайт, який допоможе згенерувати або прочитати QR-код	http://foxtools.ru/QR
Wordwall	Сервіс для створення інтерактивних і друкованих матеріалів. Інтерактивні вправи відтворюються на будь-якому пристрої, який має доступ до інтернету. Є можливість користуватися готовими шаблонами своїх колег	https://wordwall.net/
Kahoot	Сервіс для створення інтерактивних завдань. Дозволяє створювати тести, опитування, вікторини	https://kahoot.com/
Coggle	Сервіс для створення та спільного редагування ментальних карт. Підтримує використання зображень, індивідуальні кольорові схеми та можливість переглядати історію створення документа	https://coggle.it/
Crosswordlabs	Конструктор інтерактивних кросвордів з можливістю вбудовування в сайт або блог	https://crosswordlabs.com/
Mentimeter	Сервіс, який забезпечує миттєвий зворотний зв'язок від аудиторії. Його зручно використовувати для опитування як у режимі реального часу в аудиторії, так і віддалено. Він доступний і на мобільних пристроях, і в електронному середовищі	https://www.mentimeter.com/

		
BetterMe: Тренер здоров'я	Додаток для підтримки фізичного здоров'я. Компанія «Better Me» надала українцям безкоштовний доступ. Тренування охоплюють різні види фітнесу, танців, прогулянки, йогу, бокс, пілатес, біг тощо. Є окремі тренування для різних категорій людей. З'явився новий розділ із руханками для дітей дошкільного та шкільного віку. Матеріали для дітей надані Міністерством освіти та науки України. Додаток також пропонує персоналізовані програми харчування з можливістю вибору типу дієти, калоражу тощо. Також доступні навчальні курси з основ правильного харчування. Додаток рекомендується використовувати на онлайн-уроках під керівництвом педагога	https://play.google.com/store/apps/details?id=com.gen.workoutme&hl=ru&gl=SA
Калькулятори фітнесу і здоров'я	Сервіс пропонує різні калькулятори набору ваги, калорій, індексу маси тіла тощо	https://uk.calcprofi.com/kalkulyator-vahy.html
Калькулятор норми води	Сервіс пропонує калькулятори, які враховують рекомендації ВООЗ, що допомагають кожній людині визначити необхідну для себе норму рідини на основі одного або кількох показників	https://waterclub.od.ua/ua/skolko-nuzhno-pit-vody-v-den-kalkulyator-normy-vody/

Забезпечити ефективну реалізацію Державного стандарту базової середньої освіти в цілому і соціальної та здоров'язбережувальної галузі зокрема може сучасний учитель – компетентний, творчий, гнучкий, умотивований, харизматичний, готовий самовдосконалюватися. Для цього важливо:

Наважитися. Не боятися зробити рішучий крок, не можна переступити провалля кількома маленькими кроками. Потрібно зважитися на зміни.

Аналізувати. Постійно визначати сучасність, актуальність, практичну зорієнтованість, ефективність завдань та організації діяльності тощо.

Створювати. Чужий досвід як одяг з чужого плеча. Звертати увагу на унікальний досвід колег, але самостійно створювати власний.

Обдумувати. Керуватися здоровим глуздом, а не принципом «А я ще й так можу».

Пробувати. Можливо, вдасться не з першого разу, але не помиляється той, хто нічого не робить.

Вірити в можливість учнів і учні повірять в себе.

Рекомендована література, електронні джерела:

1. Державний стандарт базової середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#n16>
2. Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі : схвалено Указом Президента України від 25 травня 2020 року № 195/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#Text>
3. Національний план заходів щодо неінфекційних захворювань для досягнення глобальних цілей сталого розвитку : затв. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 26 липня 2018 р. № 530-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2018-%D1%80#Text>
4. Півненко, Ю., Прус, С. Сучасний інструментарій вчителя основ здоров'я: компетентнісно орієнтовані завдання : навч.-метод. посібник. Запоріжжя : СТАТУС, 2021. 116 с.
5. Типова освітня програма для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти: Наказ МОН України від 19.02.2021 № 235. URL: <https://drive.google.com/file/d/1b9Xkh0UQHaX52oxTz6ZzMgm9WUurHadb/view>

Порівняльний аналіз модельних навчальних програм
«Здоров'я, безпека та добробут. 5-6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти

Автори модельних програм				
Василенко С.В., Коваль Я.Ю., Колотій Л.П. (обсяг – 29 с.)	Воронцова Т.В., Пономаренко В.С., Лаврентьева І.В., Хомич О.Л. (обсяг – 34 с.)	Гущина Н.І., Василяшко І.П. (обсяг – 19 с.)	Хитра З.М., Романенко О.А. (обсяг – 19 с.)	Шиян О., Волощенко О., Гриньова М., Дяків В., Козак О., Овчарук О., Седоченко А., Сорока І., Страшко С. (обсяг – 22 с.)
Мета інтегрованого курсу				
Виховання в учнів та учениць відповідальності за своє здоров'я, особисту безпеку, власний добробут та добробут своєї родини; етичної поведінки та ціннісного ставлення до особистості та поваги до інтересів інших людей, родини, громади, держави; усвідомлення ролі освіти як важливого чинника успішного майбутнього; розвиток якостей, необхідних для вибору здорового способу життя та адекватної поведінки в небезпечних і надзвичайних ситуаціях	Набуття учнівством знань, ставлень і умінь, сприятливих для здоров'я, безпеки, добробуту, успішної соціалізації та самореалізації особистості	Розвиток особистості учнів/учениць, яка здатна до самоусвідомлення, гармонійної соціальної і міжособистісної взаємодії, спрямованої на збереження власного здоров'я та здоров'я інших осіб, дбає про безпеку, виявляє підприємливість та професійну зорієнтованість для забезпечення власного і суспільного добробуту	Формування в учня/учениці відповідальності за здоров'я, добробут, безпеку та навколишнє середовище, його / її соціальної залученості та активності через формування здорового способу життя, життєвих навичок, у певності в собі, розвиток підприємливості, фінансової грамотності, активного громадянства, доброчесності для безпеки, добробуту та сталого розвитку	Формування самозарадності учнів через активну громадянську позицію, підприємливість, етичну поведінку, відповідальність за добробут, здоров'я, безпеку та навколишнє середовище, крізь призму фізичного, психічного, духовного та соціального розвитку
Завдання інтегрованого курсу				
– Мотивувати учнів та учениць на збереження та зміцнення фізичного, психічного та соціального здоров'я; – виховувати стійке переконання щодо пріоритету здорового способу життя для	Сприйняття учнівством цінності життя і здоров'я та набуття ними ключових і наскрізних компетентностей	– Виховання дбайливого та усвідомленого ставлення до особистого здоров'я, безпеки, добробуту, ціннісного ставлення до здорового способу життя;	– Формування в учня/учениці стійких переконань щодо цінності життя, здоров'я та безпеки для себе і тих, хто його/її оточує; – формування сталої мотивації до здорового способу життя;	– Ознайомлення учнів з основними принципами та закономірностями життєдіяльності людини в природному та соціальному середовищах, спрямованими

забезпечення гармонійного фізичного та психічного розвитку, добробуту; – формувати в учнів та учениць навички безпечної поведінки в умовах повсякденного життя, небезпечних і надзвичайних ситуаціях прийняття рішень для збереження здоров'я, безпеки та добробуту; – навчити здійснювати заходи самодопомоги та надавати першу долікарську допомогу; – ознайомити учнів та учениць із основними принципами соціалізації у шкільному колективі, родині, громаді; – виховувати стійкі переконання щодо ціннісного ставлення до своєї особистості, власних принципів та поваги до інтересів інших людей, родини, громади, держави; – формувати в учнів та учениць мотивацію до навчання та здобуття освіти, створення необхідних умов для самопізнання, самооцінки та всебічної самореалізації на прикладах життєвого успіху видатних українців; – розвивати якості та риси характеру, необхідні для вибору здорового способу життя та адекватної поведінки в небезпечних і надзвичайних ситуаціях;		– формування уміння визначати альтернативи і ризики, прогнозувати наслідки, ухвалювати рішення з користю для власної безпеки та безпеки інших осіб, здоров'я і добробуту; – розвиток уміння вчитися, потреби самопізнання як засобу підвищення рівня добробуту і збереження здоров'я; – сприяння індивідуальному розвитку підприємливих якостей та поведінки свідомого споживача	– виховання дбайливого та усвідомленого ставлення до життя, здоров'я, безпеки та добробуту; – розвиток потреби адекватного самопізнання та всебічного самовдосконалення; – розвиток активного громадянства, спрямованого на збереження життя і зміцнення здоров'я згідно з основними принципами та закономірностями життєдіяльності людини в природному та соціальному середовищі; – формування свідомого прагнення дотримуватися безпечної та етичної поведінки для поліпшення добробуту; – розвиток уміння ухвалювати рішення в повсякденних ситуаціях з користю для безпеки, здоров'я та добробуту; – сприяння індивідуальному розвитку самостійності, підприємливих якостей та споживчої культури; – формування вміння вчитися без шкоди для здоров'я; – розвиток життєвих навичок учня/учениці, спрямованих на заохочення дотримуватися здорового способу життя; – навчання учня/учениці методів самооцінки й діагностики стану та рівня здоров'я;	на розвиток добробуту, безпеки і зміцнення здоров'я; – формування вмінь прогнозування наслідків своїх дій для здоров'я, безпеки і добробуту; – розвиток вмінь відстоювання власних інтересів та інтересів інших осіб, протидіючи проявам тиску, неповаги і приниження; – формування прихильності до безпечних і корисних практик поведінки, які зменшують ризики для життя і здоров'я або запобігають їм; – розвиток навичок учнів, спрямованих на заохочення вести здоровий спосіб життя; – навчання наданню необхідної допомоги собі та/або іншим особам для вирішення конфліктної ситуації; – формування вміння вчитися без шкоди для здоров'я, відстежувати власний поступ; – навчання діяти ефективно та самостійно для досягнення успіху та задоволення власних потреб і потреб інших осіб; – формування у школярів підприємливості та етичної поведінки
--	--	--	---	--

– виховувати дбайливе ставлення до збереження навколишнього природного середовища, до особистого здоров'я, особистої безпеки; формувати в учнів та учениць інтелектуальні та творчі навички проєктної та навчально-дослідницької діяльності			– розвиток емпатії та толерантності у соціальній комунікації, ціннісного ставлення до приватного життя інших людей, – усвідомлення відповідальності у ситуаціях застосування норм і правил життя в суспільстві, інших соціальних навичок у взаємодії і співпраці в різних видах діяльності; – створення умов для самовираження здобувачів освіти у різних видах діяльності, становлення екологічно та фінансово грамотної та соціально адаптованої особистості; – створення безпечного та здоров'язбережувального середовища	
Структура змісту				
Розділ 1. Виховуємо самостійність та відповідальність. Розділ 2. Освіта – ключ до успіху. Розділ 3. Навчаємося приймати рішення. Розділ 4. Емоції та етична поведінка. Розділ 5. Дбаємо про власний організм	5 клас Вступ. Базові поняття. Розділ 1. Безпека на дорогах Розділ 2. Уміння вчитися. Розділ 3. Фізичне здоров'я. Розділ 4. Психічне і духовне здоров'я. Розділ 5. Соціальне здоров'я. Розділ 6. Безпека в попуті та довкіллі. Розділ 7. Раціональне використання ресурсів 6 клас	Змістові лінії: 1. Вступ. 2. Вчусь вчитися. 3. Моя безпека. 4. Моє здоров'я. 5. Мій добробут. 6. Я серед людей	Вступ Розділ 1. У здоровому тілі – здоровий дух. Розділ 2. Життя у безпеці. Розділ 3. Добробут кожного – добробут України	5 клас Модуль 1. Добробут. Модуль 2. Добробут і уміння вчитися. Модуль 3. Добробут і особиста безпека. Модуль 4. Добробут і особисте здоров'я. Розділ 4.1. Фізичне здоров'я і фізичний розвиток. Розділ 4.2. Емоційне здоров'я та етична поведінка. Модуль 5. Добробут і підприємливість 6 клас

	Вступ. Базові поняття. Розділ 1. Фізичне здоров'я. Розділ 2. Психічне і духовне здоров'я. Розділ 3. Соціальне здоров'я. Розділ 4. Безпека в побуті та довкіллі. Розділ 6. Добробут			Модуль 1. Суспільний добробут. Модуль 2. Добробут і уміння вчитися. Модуль 3. Добробут і безпека в соціумі. Модуль 4. Добробут і громадське здоров'я. Модуль 5. Добробут, співпраця і спілкування. Модуль 6. Добробут і підприємливість. Розділ 6.1. Підприємливість і фінансова грамотність. Розділ 6.2. Волонтерство
Специфіка модельної навчальної програми				
Пропонуються види навчальної діяльності переважно в узагальненому вигляді. Програмою передбачається широке використання ІКТ, створення цифрових продуктів. У прикінцевій частині наведені приклади видів навчальної діяльності, методів та технологій, що сприяють формуванню ключових компетентностей	Визначено базові знання, на опанування яких спрямована програма. За рішенням закладу освіти навчання за інтегрованим курсом ЗБД може здійснюватися у пакеті з модельною програмою «Вчимося жити разом». Прикінцева частина містить рекомендації щодо оцінювання та ресурси для фахової підготовки і підвищення кваліфікації вчителів	У програмі окреслено види навчальної діяльності, які слід виконувати не лише у класі, а й удома з допомогою дорослих, позначено знаком «*». Зміст програми розкривається через навчальні-пізнавальну діяльність, через роботу з різними джерелами інформації, проектно-дослідну діяльність. Запропоновані орієнтовні проблемні питання для обговорення до деяких тем	Запропоновані види навчальної діяльності пов'язані з життям, з практикою застосування здобутих уявлень, знань, навичок поведінки в життєвих ситуаціях. Передбачено виконання проєктів, досліджень, моделювання, проведення акцій, виконання практичних вправ та відпрацювання алгоритмів	Зміст програми в 5 класі присвячено питанням добробуту, умінням вчитися, безпеці, здоров'я та підприємливості крізь призму особистого розвитку, а в 6 класі матеріал присвячено соціальним аспектам. Запропоновані орієнтовні проблемні питання до кожної теми. У прикінцевій частині розкрито деякі питання оцінювання
Навчально-методичне забезпечення				
«Здоров'я, безпека та добробут». Підручник інтегрованого курсу для 5 класу закладів загальної	«Здоров'я, безпека та добробут». Підручник інтегрованого курсу для	1. «Здоров'я, безпека та добробут» підручник інтегрованого курсу для 5	«Здоров'я, безпека та добробут» підручник інтегрованого курсу для 5 класу закладів загальної	1. Навчальний посібник «Здоров'я, безпека та добробут. 5 клас» (авт. Шиян

середньої освіти (авт. Василенко С.В., Коваль Я.Ю., Колотій Л.П.)	5 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Воронцова Т.В., Пономаренко В.С., Лаврентьєва І.В., Хомич О. Л.) <i>Є сайт дистанційної освіти.</i> 	класу закладів загальної середньої освіти (авт. Гущина Н.І., Василяшко І. П., за редакцією Бойченко Т.Є.) <i>Є цифровий додаток до підручника. З 1 вересня 2022 року доступ до сторінки здійснюється за персональним кодом.</i> 2. «Здоров'я, безпека та добробут» підручник інтегрованого курсу для 5 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Здирок О.М., Синюк Л.Й., Фука М.М.) 3. «Здоров'я, безпека та добробут» підручник інтегрованого курсу для 5 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Поліщук Н.М.)	середньої освіти (авт. Хитра З. М., Романенко О. А.)	О.І., Волощенко О.В., Дяків В.Г., Козак О.П., Седоченко А.Б.) <i>Розроблені онлайн-уроки до кожної теми підручника з різними варіантами роботи з учнями.</i> 2. «Здоров'я, безпека та добробут» підручник інтегрованого курсу для 5 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Тагліна О.В.)
---	---	--	---	--